

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67388624, fakss 67388634, e-pasts ptac@ptac.gov.lv, www.ptac.gov.lv

BIGBANK AS
(kods 10183757)
Rüütli 23,
Tartu 51006
Estonia

LĒMUMS
patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā
Rīgā

09.06.2017.

Nr. 17-pk

[1] Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma (turpmāk – NKAL) 15.panta pirmās daļas 1.punktu Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) veic komercprakses uzraudzību atbilstoši iestādes noteiktajām uzraudzības prioritātēm, izvērtējot iespējamā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, kā arī nodrošinot līdzsvarotu komercprakses īstenošanu darbības uzraudzību, pēc savas iniciatīvas, tai skaitā pamatojoties uz personas iesniegumu atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumam (turpmāk – PTAL). Līdz ar to PTAC savas kompetences ietvaros un pēc savas iniciatīvas ir tiesīgs izvērtēt kredītu devēju komercprakses atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

[1.1] PTAC, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 57.pantu un NKAL 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 2014.gada 2.septembrī uz pieņēma lēmumu uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par BIGBANK AS (kods 10183757, Rüütli 23, Tartu maakond, Tartu linn, 51006, Estonia) piederošās AS “BIGBANK Latvijas filiāle” (Reģ. Nr.40103200513) (turpmāk – Filiāle) īsteno to komercpraksi, slēdzot sadarbības līgumu ar SIA “MP Latvija” (turpmāk – Sabiedrība) un kreditējot patērētājus kosmētikas iegādei. Filiāles īsteno tās komercprakses izvērtēšana tika uzsākta, pamatojoties uz PTAC saņemtajām sūdzībām, par ko 2014.gada 5.septembrī tika sastādīts Akts Nr.PTUF-281/1.

[1.2] 2014. un 2015.gadā PTAC bija saņēmis vairāku patērētāju sūdzības par Sabiedrības rīcību, aicinot patērētājus uz bezmaksas matu un galvas ādas, kā arī sejas kopšanas kosmētikas līdzekļu prezentāciju un tās ietvaros piedāvājot patērētājiem iespēju iegādāties matu un galvas ādas vai sejas kopšanas komplektu mājas lietošanai. Proti, patērētāju sūdzībās norādīts, ka Sabiedrība telefoniski sazinājusies un piedāvājusi patērētājam iegādāties un klātienē izmēģināt kosmētiku (turpmāk – Prece), proti, patērētāji aicināti uz bezmaksas matu un galvas ādas, kā arī sejas kopšanas kosmētikas līdzekļu prezentāciju un tās ietvaros piedāvājot patērētājiem iespēju iegādāties matu un galvas ādas vai sejas kopšanas komplektu mājas lietošanai. Savukārt, saņemot patērētāja piekrišanu izmēģināt Preci, Sabiedrība piedāvāja noslēgt kredītesānas līgumu ar Filiāli. No sūdzībās norādītās informācijas izrietēja, ka

patērētājiem netiek pieprasīti dokumenti, kas apliecina viņu ienākumus, kā arī patērētāji iesniegumos norādīja, ka viņu ienākumi nav pietiekoši un viņi uzskata, ka nevar atļauties iegādāties Preci.

[1.3] 2014.gada 11.septembrī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7-F-259/7382 (turpmāk – Pieprasījums Nr.1), pieprasot Filiālei līdz 2014.gada 24.septembrim iesniegt: 1) rakstveida informāciju par to, cik kredītu līgumi ar patērētājiem ir noslēgti ar Sabiedrības starpniecību; 2) informāciju par to, kādā kārtībā Filiāle, noslēdzot sadarbības līgumus ar preču pārdevējiem, nodod kredītēšanas līgumus, Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijas veidlapas (turpmāk – EPKSV), kā arī, kas un pēc kādiem kritērijiem vērtē patērētāju spēju atmaksāt kredītu, pārbauda kredīta pieteikumos norādītās informācijas patiesumu; 3) Filiāles un Sabiedrības starpā noslēgtā sadarbības līguma kopiju; 4) informāciju par visiem pakalpojumu sniedzējiem, ar kuriem noslēgti līdzīga satura sadarbības līgumi kā ar Sabiedrību noslēgtais līgums; 5) informāciju par to, cik patērētāji ir vērsušies ar sūdzībām pie Filiāles par Sabiedrības noslēgtajiem kredītēšanas līgumiem un kādus lēmumus Filiāle ir pieņēmusi saistībā ar tām; 6) citu informāciju, kas lietā varētu būt būtiska.

[1.4] 2014.gada 24.septembrī PTAC saņēma Filiāles 2014.gada 24.septembra vēstuli Nr.6.1.7/1979-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.1), kurā Filiāle informē par ar patērētājiem noslēgto kredītēšanas līgumu skaitu (484 aizdevuma līgumi preču iegādei). Paskaidrojumā Nr.1 Filiāle norāda sekojošo: *“(..) Saskaņā ar savstarpējo noslēgto sadarbības līgumu Sabiedrība, ņemot vērā, ka pieteikumi preču līzīngam tiek aizpildīti pie viņa komercprakses veikšanas vietā, nodrošina gan patērētāja identificēšanu, gan EPKSV izsniegšanu, gan aizdevuma līguma un aizdevuma pieteikuma parakstīšanu. (..) Patērētāja maksātspēja tiek vērtēta ņemot par pamatu: informāciju par patērētāja ienākumiem un saistībām, t.sk. ikmēneša maksājumu lielumu, kā arī informāciju par patērētāja darbavietu, ieņemamo amatu, darba attiecību uzsākšanas datumu. Kā arī no patērētāja tiek prasīta informācija par patērētāja apgādībā esošajām personām, patērētāja ģimenes kopējiem ienākumiem un saistībām. Patērētājs, aizpildot pieteikumu aizdevumam, tiek informēts par viņa pienākumu sniegt precīzu un patiesu informāciju. Pirms aizdevuma izsniegšanas, Filiāle pārbauda Paus Konsults kavēto maksājumu datubāzē (www.paus.lv) un Creditreform fizisko personu parādvēstures datu bāzē (www.creditreform.lv) iekļautās ziņas par attiecīgo patērētāju. Ja patērētājs ir jau bijis Filiāles klients, tad attiecīgi patērētāja kredītvēsture tiek pārbaudīta arī pēc Filiāles rīcībā esošas informācijas – izvērtējot, vai patērētājs ir veicis aizdevumu atmaksu bez kavējumiem. Ja patērētājam ir aktīvi finanšu maksājumu kavējumi vai pēdējo 6 mēnešu laikā izbeigti finanšu maksājumu kavējumi Filiāle atsaka aizdevuma piešķiršanu. Vērtējot aizdevuma piešķiršanu, Filiāle ņem vērā arī patērētāja vēlmi un vajadzību – kādam mērķim tiek ņemts aizdevums. To, cik lielu aizdevumu Filiāle var piešķirt konkrētam patērētājam, nosaka ņemot vērā patērētāja saistību attiecību pret patērētāja ienākumiem; rezervi – tā tiek aprēķināta no patērētāja ģimenes kopējiem neto ieņēmumiem atņemot patērētāja ģimenes kopējās saistības, ņemot vērā arī Filiāles aizdevumu, dzīvošanai nepieciešamos izdevumus (jeb mājsaimniecības izdevumus) un apgādājamās, tai vienmēr ir jābūt pozitīvai. Tas nozīmē, ka no patērētāja kopējiem ienākumiem atņemot visas saistības, apgādājamās un mājsaimniecības izmaksas, jāpaliek pāri brīviem naudas līdzekļiem; kredītriska vērtējumu – tā aprēķins balstīts uz statistiskām metodēm. Kredītriska vērtējums ir atkarīgs no patērētāja kredītvēstures, darba stāža, aizņēmēja vecuma.(..)”*

[1.5] 2014.gada 10.oktobrī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/8302 (turpmāk – Pieprasījums Nr.2), pieprasot Filiālei līdz 2014.gada 31.oktobrim iesniegt:1) aizdevuma pieteikuma veidlapas kopiju; 2) informāciju par to, kādā veidā tika iegūta un pārbaudīta informācija par konkrētas aizņēmējas (turpmāk – Aizņēmēja) ienākumiem un to apmēru, vienlaikus iesniedzot ienākumus apliecinošu dokumentu kopijas; 3) informāciju, kā Filiāle ieguva informāciju par Aizņēmējas kredītsaistību un to ikmēneša maksājumu apmēru pie citiem kredīta devējiem, t.sk., iesniedzot pierādījumus par šādas informācijas pārbaudīšanu; 4) kā Filiāle izvērtēja to, cik lielu kredītu var izsniegt Aizņēmējai, t.sk., informāciju par

aizņēmējas ienākumiem un visu saistību attiecību pret aizņēmējas ienākumiem un aizņēmējas naudas līdzekļu rezervi, kuru Filiāle saskaņā ar Vēstulē minēto, ņem vērā, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu; 5) informāciju par maksāspējas izvērtēšanas kritērijiem; 6) informāciju, vai maksāspēja tika vērtēta arī pēc Filiāles rīcībā esošās informācijas; 7) Aizņēmējas kredītvēstures pārbaudes dokumentu kopijas; 8) informāciju, vai šī Aizņēmēja ir vērsusies Filiālē, ar vēlmi izmantot atteikuma tiesības no kredītēšanas līguma vai informējusi par atteikuma tiesību izmantošanu no preces iegādes līguma.

[1.6] 2014.gada 3.novembrī PTAC saņēma Filiāles 2014.gada 31.oktobra vēstuli Nr.6.1.7/1979-3 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.2), kurā sniegts paskaidrojums saistībā ar Aizņēmējas un Filiāles starpā 2014.gada 8.maijā noslēgto aizdevuma līgumu Nr.1431908/10lz, tostarp informāciju par patērētāja maksāspējas izvērtēšanu.

[1.7] 2014.gada 14.novembrī PTAC vēstulē Nr.3.3.-7-F-281/9375 (turpmāk – Vēstule Nr.1) lūdza Finanšu un kapitāla tirgus komisiju (turpmāk – Komisija) līdz 2014.gada 2.decembrim sniegt ziņas par prasībām, kādas izvirzītas kredītiestādēm aizņēmēju maksāspējas vērtēšanai.

[1.8] 2014.gada 2.decembrī PTAC saņēma Komisijas 2014.gada 2.decembra vēstuli Nr.04.02.19/4438 par aizņēmēja maksāspējas vērtēšanu (turpmāk – Viedoklis Nr.1), kurā Komisija norāda: *“(..) Komisija uzraudzības procesā vienmēr pievērš lielu uzmanību kredītiestāžu izstrādātajām politikām un procedūrām klientu kredīspējas novērtēšanai, izsniedzot kredītu, kā arī vērtē, vai kredītiestādes izvēlēta pieeja ir pietiekami piesardzīga, un nepieciešamības gadījumā norāda uz trūkumiem, pieprasot tos novērst. (..) Komisija norāda, ka, ja citā dalībvalstī reģistrētā kredītiestāde atver filiāli Latvijas Republikā Kredītiestāžu likuma 12.¹ panta noteiktā kārtībā nesaņemot licenci, tai ir saistoši attiecīgās dalībvalsts pieņemtie normatīvie akti un par tās uzraudzību ir atbildīga minētās dalībvalsts uzraudzības iestāde, sadarbojoties ar Komisiju jomās, kuras ir noteiktas Kredītiestāžu likuma 6.pantā. Attiecībā uz kredītriska pārvaldīšanas jautājumiem citas dalībvalsts kredītiestādes Latvijas filiāle ievēro šīs dalībvalsts normatīvos aktus.”*

[1.9] 2014.gada 10.decembrī PTAC un Filiāles pārstāvju starpā tika rīkota tikšanās, kuras laikā Filiāle informēja, ka tā iniciēs tikšanos ar Sabiedrību un pārliecināsies, ka Sabiedrība izsniedz patērētājiem EPKSV.

[1.10] 2015.gada 9.janvārī PTAC pārstāvji veica pārbaudi Sabiedrības pakalpojumu sniegšanas vietā Rīgā, Tērbatas ielā 30, konstatējot, ka par kosmētikas komplektu var norēķināties gan ar skaidru naudu, gan saņemot aizdevumu. Pārbaudes rezultātā tika sastādīts akts Nr.PTUF-281/2.

[1.11] 2015.gada 21.janvārī PTAC saņēma Komisijas 2015.gada 20.janvāra vēstuli par pārbaudi Filiālē Nr.05.01.02/159 (turpmāk – Viedoklis Nr.2), kurā Komisija atbalsta PTAC izteikto priekšlikumu par klātienes pārbaudes veikšanu.

[1.12] 2015.gada 25.janvārī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/533 (turpmāk – Pieprasījums Nr.3), informējot par klātienes pārbaudē uzrādāmiem dokumentiem, tostarp, patērētāju kredītēšanas līgumiem: a) 02.11.2014. Nr.1480044/10lz; b) 02.11.2014. Nr.1480045/10lz; c) 08.05.2014. Nr.1431908/10lz; d) papildus vēl 3 ar Sabiedrības klientiem noslēgtiem aizdevuma līgumiem no 2014.gada 1.janvāra līdz 2015.gada 20.janvārim.

[1.13] 2015.gada 28.janvārī PTAC un Komisijas pārstāvji piedalījās pārbaudē, kuras laikā tika veikta pārbaude saistībā ar Filiāles īstenoto praksi, kas saistīta ar kredītņēmēju maksāspējas izvērtēšanas atbilstību PTAL 8.panta (4¹) daļai. Pārbaudes rezultātā tika sastādīts Akts Nr.PTUF-281/3 (turpmāk – Pārbaude).

[1.14] 2015.gada 4.februārī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/766 (turpmāk – Pieprasījums Nr.3), pieprasot Filiālei līdz 2015.gada 25.februārim sniegt:1)

informāciju par to, kāds statuss Filiāles struktūrā ir reklāmā “*Izdevīgs aizdevuma piedāvājums*” (turpmāk – Reklāma) ietvertā „UNO līzings” logo zīmei (turpmāk – UNO līzings) un kādi kredītu veidi tiek piedāvāti patērētājiem ar šo nosaukumu, t.sk., sniedzot informāciju, vai tiek piedāvāti tikai līzinga līgumi; 2) informāciju, uz kuriem Filiāles un UNO līzings produktiem attiecas Reklāmā ietvertais piedāvājums; 3) informāciju par Filiāles un UNO līzings ar patērētājiem noslēgto aizdevuma līgumu skaitu (par tiem aizdevuma līgumiem, uz kuriem ir attiecināms Reklāmā un Filiāles mājas lapā izvietotajā “*Premium piedāvājumā*” (turpmāk - Premium piedāvājums) izteiktais piedāvājums); 4) informāciju par to, cik no šīs vēstules 3.punktā minētajiem līgumiem, kur patērētāju ienākumi un vecums atbilda Reklāmā ietvertajiem nosacījumiem, tika noslēgti ar augstāku aizņēmuma likmi nekā 31% gadā; 5) informāciju, kad (norādot konkrētu datumu) Filiāles mājas lapā ievietots Premium piedāvājums un uz kādiem Filiāles piedāvātiem kreditēšanas veidiem attiecas šajā piedāvājumā izteiktie nosacījumi; 6) informāciju, cik klientu ir noslēguši kreditēšanas līgumus saskaņā ar Premium piedāvājumu pēc tā izvietojšanas mājas lapā; 7) laika periodā no 2014.gada 22.septembra līdz atbildes sagatavošanas datumam ar patērētājiem noslēgto kreditēšanas līgumu sarakstu elektroniskā formā, kurā par Reklāmā un Premium piedāvājumā attiecināmajiem kredītu veidiem informācija sakārtota hronoloģiskā secībā pēc līguma noslēgšanas datuma.

[1.15] 2015.gada 26.februārī PTAC saņēma Filiāles 2015.gada 25.februāra vēstuli Nr.6.1.7/2415-4 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.3), kurā Filiāle sniedz PTAC pieprasīto informāciju.

[1.16] 2015.gada 9.martā PTAC nosūtīja Komisijai vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/1663 (turpmāk – Vēstule Nr.2), kurā izteikts lūgums Komisijai sniegt: 1) Komisijas vērtējumu par Filiāles patērētāju maksāspējas procesa atbilstību normatīvo aktu un/vai Komisijas kā kredītiestāžu uzrauga izvirzītajām prasībām; 2) informāciju par Filiāles patērētāju maksāspējas izvērtēšanas procesa pārbaudes laikā konstatētiem Filiāles pārkāpumiem un trūkumiem; 3) informāciju par to, ko Filiāle ir apņēmusies, lai Komisijas konstatētos pārkāpumus/trūkumus (ja tādi ir) novērstu. 2015.gada 9.aprīlī PTAC saņēma Komisijas 2015.gada 9.aprīļa vēstuli Nr.04.02.19/915, kurā Komisija informē. PTAC par pārbaudē konstatēto.

[1.17] 2015.gada 26.oktobrī PTAC saņēma Komisijas 2015.gada 26.oktobra vēstuli Nr.04.02.19 (turpmāk – Vēstule Nr.3), kurā Komisija informē PTAC par 26.01.2015.-31.01.2015. veiktās pārbaudes rezultātiem. Cita starpā, Komisija Vēstulē Nr.3 norāda sekojošo: “(..) *veicot Pārbaudi Filiālē, tika konstatēti gadījumi, kad, pieņemot automātiskus lēmumus par kredīta piešķiršanu, Filiāle neiegūst ieņēmumus apliecinošus dokumentus, kuru avots ir neatkarīga trešā puse. Informāciju par klienta saistībām pirms kredīta izsniegšanas Filiāle pārbauda Creditreform un Paus Konsults datubāzēs, savukārt Latvijas Bankas Kredītu reģistra (turpmāk – LBKR) informācija par klientu saistībām daudzos gadījumos netiek pārbaudīta. (..) Komisija arī norādīja, ka Komisijas ieskatā šāda Filiāles ienākumu pārbaudes kārtība neatbilst PTAL 8.panta (4¹) daļā minētajām prasībām par Filiāles kā kredīta devēja pienākumu pirms patērētāja kreditēšanas līguma noslēgšanas veikt patērētāja spēju atmaksāt kredītu izvērtēšanu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas saņemta no patērētāja, ja nepieciešams, uz ziņām no atbilstoši normatīvajiem aktiem personas datu apstrādei izveidotām datubāzēm par personas ienākumiem un maksājumu saistību izpildi, jo no patērētāja saņemtā informācija par tā ienākumiem un maksājumu saistību izpildi, kas nav pamatota (pierādīta) ar dokumentiem, kuru avots ir neatkarīga trešā puse, nav uzskatāma par pietiekamu, lai Filiāle pieņemtu objektīvu un rūpīgi izsvērtu lēmumu par patērētāja spēju atmaksāt kredītu. (..) Komisija norādīja, ka nav pieļaujama situācija, kad Filiāles piemērotie maksāspējas vērtēšanas kritēriji ir vājāki ne tikai par kredītiestāžu jomā kopumā piemēroto praksi, bet arī vājāki par kapitālsabiedrībām, kuras neatbilst kredītiestādes statusam, izvirzītajām prasībām attiecībā uz maksāspējas izvērtēšanu.*”

[1.18] 2016.gada 19.janvārī PTAC nosūtīja Komisijai vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/336

(turpmāk – Vēstule Nr.4), kurā lūdza Komisiju: 1) sniegt detalizētu informāciju, atbildes vēstulei pievienojot Pārbaudes laikā iegūtos materiālus, par pārbaudes laikā konstatētajiem Filiāles pārkāpumiem un trūkumiem patērētāju maksātspējas izvērtēšanas procesā; 2) iesniegt PTAC Filiālei 2015.gada 7.augustā nosūtītās vēstules Nr.05.01.03.351/1795 turpmāk – Vēstule) izrakstu par pārbaudē konstatēto ar informāciju, kas attiecas uz patērētāju maksātspējas vērtēšanu; 3) informāciju, vai Filiāle Komisijai līdz 2015.gada 7.septembrim ir sniegusi informāciju par paveikto un plānoto maksātspējas izvērtēšanas jomā; 4) informāciju, vai Filiāle Komisijai ir iesniegusi informāciju par pārkāpumu novēršanu; 5) informāciju par Filiāles darbības rādītājiem 2015. gada 3.ceturksnī, ja iespējams, sniedzot informāciju par patērētājiem izsniegtajiem kredītiem, norādot izsniegto kredītu skaitu un kopsummu; 6) informāciju par Filiāles izsniegtajiem kredītiem, kuriem tiek kavēti ikmēneša maksājumi, norādot kavēto kredītu skaitu un atsevišķi (pa pozīcijām) norādīt aprēķināto kavēto pamatsummas parādu summu, kavēto lietošanas procentu summu, aprēķinātā līgumsoda summu un parādu piedziņas izdevumu summu; 7) citu informāciju, kas būtu noderīga Filiāles komercprakses vērtēšanai.

[1.19] 2016.gada 23.februārī PTAC saņēma Komisijas 2016.gada 23.februāra vēstuli Nr.04.02.19/636 (turpmāk – Vēstule Nr.5) ar klāt pievienotiem Pārbaudes laikā iegūtajiem materiāliem no patērētāju kredītlietām.

[1.20] 2016.gada 3.martā PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/1479 (turpmāk – Pieprasījums Nr.4), pieprasot līdz 2016.gada 18.martam par 1) aizdevuma līguma Nr.1546480/10lz; 2) aizdevuma līgumu Nr.1547732/10lz; 3) aizdevuma līgumu Nr.1548108/10lz; 4) aizdevuma līgumu Nr.1560155/10lz; 5) aizdevuma līgumu 1572387/10ia; 6) aizdevuma līgumu Nr.1575536/10lz; 7) aizdevuma līgumu 1577892/10ia; 8) aizdevuma līgumu 1590903/10lz; 9) aizdevuma līgumu 16114042/10ia; 10) aizdevuma līgumu 16124511/10ia iesniegt: aizdevuma līgumu kopijas (arī gadījumā, ja aizdevums ir atmaksāts vai tā darbība izbeigta); b) aizdevumu pieteikumu veidlapu kopijas; c) informāciju par to, kādā veidā tika iegūta un pārbaudīta informācija par aizņēmēju ienākumiem un to apmēru, vienlaikus iesniedzot ienākumus apliecinājošu dokumentu kopijas; d) informāciju, kā Filiāle ieguva informāciju par aizņēmēja kredītsaistību un to ikmēneša maksājumu apmēru pie citiem kredīta devējiem, t.sk., iesniedzot pierādījumus par šādas informācijas pārbaudīšanu; e) informāciju, kā Filiāle izvērtēja to, cik lielu kredītu var izsniegt aizņēmējiem, t.sk., informāciju par aizņēmēju ienākumiem un visu saistību attiecību pret aizņēmēju ienākumiem un aizņēmēju naudas līdzekļu rezervi, kuru Filiāle ņem vērā, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu; f) detalizētu aprakstu par maksātspējas izvērtēšanas kritērijiem; g) informāciju, vai maksātspēja tika vērtēta arī pēc Filiāles rīcībā esošās informācijas; h) aizņēmēju kredītvēstures pārbaudes dokumentu kopijas; i) citu informāciju un dokumentus, kas iepriekš minētajiem aizdevuma līgumiem apliecina aizņēmēju spēju atmaksāt kredītu.

[1.21] 2016.gada 21.martā PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 18.marta vēstuli Nr.8.8.1.1-3/382-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.4), kurā Filiāle sniedz skaidrojumu par klientu maksātspējas izvērtēšanas pamatprincipiem, proti; *“(..)Filiāle ievēro sekojošus vadlīnijās par atbildīgu aizdošanu noteiktos pamatprincipus: * kredīta produkti ir piemēroti katra klienta vajadzībām un ir pielāgoti atbilstoši klienta maksātspējai; * pirms tiek pieņemts lēmums par aizdevuma piešķiršanu tiek novērtēta klienta maksātspēja, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas iegūta no klienta vai datu bāzes; * lēmums par aizdevuma piešķiršanu tiek pieņemts tikai tad, ja klients ir spējīgs apmaksāt savas saistības; * filiāle īsteno augstākus standartus un profesionālo rūpību, jo lielākas saistības un izdevumi ietekmē klientu kredītēšanu. (..)”*

[1.22] 2016.gada 30.martā nosūtīja Filiāli vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/2246 *“par viedokļa sniegšanu administratīvajā lietā”* (turpmāk – Uzaicinājums), kurā, ievērojot APL 59.panta pirmo daļu, 61.pantu un 62.panta pirmo daļu, aicināja Filiāli līdz 2016.gada 11.aprīlim izteikt

viedokli un argumentus administratīvās lietas ietvaros.

[1.23] 2016.gada 12.aprīlī PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 11.aprīļa vēstuli Nr.8.8.1.1-3/582-1, kurā lūgts pagarināt termiņu viedokļa sniegšanai administratīvās lietas ietvaros. 2016.gada 15.aprīlī PTAC, ņemot vērā Filiāles lūgumu, ar vēstuli Nr.3.3.-7-F-281/2656 pagarināja viedokļa sniegšanas termiņu līdz 2016.gada 30.aprīlim.

[1.24] 2016.gada 2.maijā PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 30.aprīļa vēstuli Nr.8.8.1.1-3/582-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.5), kurā Filiāle akcentējusi sekojošus galvenos argumentus:

“1) PTAL noteikumi neuzliek Filiālei kā kredīta devējai par pienākumu ielūkoties Datubāzēs un/vai iegūt Pierādījumus katra un ikviena maksātspējas izvērtējuma ietvaros, Filiāle kā kredīta devēja var izvērtēt patērētāja maksātspēju arī balstoties uz pietiekamu informāciju, kas iegūta tikai no paša patērētāja.

2) PTAC 2013.gada 16.augusta Vadlīnijas Nr.7 “Patērētāju spējas atmaksāt kredītu novērtēšana kredītu devējiem, kas neatbilst kredītiestādes statusam” (turpmāk – Vadlīnijas) nevar uzlikt Filiālei kā kredīta devējai tādus tiesiskus pienākumus, kuri nav noteikti ar piemērojamajiem normatīvajiem aktiem. Turklāt Vadlīniju 8.punkts apstiprina jau iepriekš minēto secinājumu, ka Filiālei kā kredīta devējai nav pienākuma katra un ikviena maksātspējas izvērtējuma ietvaros ielūkoties Datubāzēs un/vai iegūt Pierādījumus.”

[1.25] 2016.gada 14.jūnijā PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7/3888/F-281 (turpmāk – Pieprasījums Nr.5), pieprasot Filiālei līdz 2016.gada 28.jūnijam iesniegt: 1) paskaidrojumu un pierādījumus par patērētāju esošo kredītsaistību izvērtēšanu pirms aizdevuma līgumu Nr.1548108/10lz, Nr.1547732/10lz un Nr.1546480/10lz noslēgšanas; 2) paskaidrojumu, kā tika vērtēta ienākumu – kredītzmaksu attiecība aizdevuma līgumiem Nr.1577892/10ia un Nr.16124511/10ia, tai skaitā, kādas patērētāju esošās kredītsaistības tika ņemtas vērā un kādā apmērā (ik mēnesi), vērtējot viņu maksātspēju; 3) informāciju par patērētāju kavēto maksājumu - virs 60 dienām - īpatsvaru (procentuāli) aizdevuma līgumiem, kas noslēgti SIA “Arunas CO” un Sabiedrības tirdzniecības vietās; 4) informāciju par pārjaunojuma līgumu īpatsvaru aizdevuma līgumiem, kas noslēgti SIA “Arunas CO” un Sabiedrības tirdzniecības vietās.

[1.26] 2016.gada 28.jūnijā PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 27.jūnija vēstuli Nr.8.8.1.1-3/382-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.6) ar lūgumu pagarināt Pieprasījumā Nr.5 norādītās informācijas iesniegšanas termiņu līdz 2016.gada 8.jūlijam. Ņemot vērā Filiāles izteikto lūgumu PTAC ar 2016.gada 29.jūnija vēstuli Nr.3.3.-7/4123/F-281 pagarināja Pieprasījumā Nr.5 noteikto termiņu informācijas sniegšanai līdz 2016.gada 8.jūlijam.

[1.27] 2016.gada 11.jūlijā PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 8.jūlija vēstuli Nr.8.8.1.1-3/382-2 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.7), kurā Filiāle cita starpā norāda sekojošo: *“(..) respektējot PTAC lūgumu, Filiāle jau ir nolēmusi prasīt saviem klientiem iesniegt klientu ienākumus pierādošus dokumentus attiecībā uz kredītiem, kurus Filiāle izsniegs sākot no 2016.gad 1.augusta, ja to apmērs ir lielāks par attiecīgajās PTAC vadlīnijās norādīto apmēru. Līdz ar to Filiāle patlaban jau veic savu sistēmu pielāgošanu minētā ieviešanai (skaidrības labad, tiesību normas patlaban nenosaka šādu pienākumu).”*

[1.28] 2016.gada 10.augustā PTAC un Filiāles starpā tika rīkota tikšanās, kuras laikā tika diskutēts par konkrēto administratīvo lietu.

[1.29] 2016.gada 22.augustā PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 19.augusta vēstuli Nr.8.8.1.1-3/1410 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.8), kurā Filiāle sniedz skaidrojumu par klientu spējas atmaksāt kredītu kritērijiem – rezerve un kredītriska vērtējums. Vienlaikus Filiāle Paskaidrojumā Nr.8 apliecina, ka *“(..) Filiāle ir ņēmusi vērā gan PTAC, gan Komisijas ieteikumus pēc Pārbaudes 2015.gada janvārī saistībā ar patērētāju maksātspējas vērtēšanas*

kritēriju uzlabošanu un kopš Pārbaudes ir veikusi vairākus savu iekšējo procesu uzlabošanas pasākumus maksātspējas vērtēšanas nosacījumu pilnveidošanai, kā rezultātā Filiāle ir nodrošinājusi, ka LBKR un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – VSAA) iekļautās ziņas par patērētājiem Filiāle pārbauda visos gadījumos, kad to ļauj normatīvie akti.” Vienlaikus Filiāle Paskaidrojumā Nr.8 ir sniegusi detalizētu maksātspējas vērtējumu vairākiem PTAC pieprasītajiem aizdevuma līgumiem: Nr.1546480/10lz (05.06.2015.); Nr.1547732/10lz (10.06.2015.); Nr.1548108/10lz (11.06.2015.); Nr.1560155/10lz (24.07.2015.); Nr.1572387/10ia (09.09.2015.); Nr.1575536/10lz (17.09.2015.); Nr.1577892/10ia (25.09.2015.); Nr.1590903/10lz (05.11.2015.); Nr.16114042/10ia (12.01.2016.); Nr.16124511/10ia (03.02.2016.).

[1.30] 2016.gada 26.septembrī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3-7/6197/F-281 (turpmāk – Pieprasījums Nr.6), pieprasot līdz 2016.gada 7.oktobrim iesniegt: 1) precīzu un pilnīgu šajā vēstulē norādīto informāciju; Pieprasījuma Nr.5 [1] punktā norādīto un neiesniegto informāciju; 2) informāciju par to pēc kādiem pieņēmumiem tiek rēķināts klienta kredītriska vērtējums.

[1.31] 2016.gada 10.oktobrī PTAC saņēma Filiāles 2016.gada 7.oktobra vēstuli Nr.8.8.1.1-3/1410-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.9), kurā Filiāle sniedz detalizētu skaidrojumu uz Pieprasījumu Nr.6.

[1.32] 2017.gada 7.februārī PTAC nosūtīja Filiālei vēstuli Nr.3.3.-7/863/F-281 (turpmāk – Pieprasījums Nr.7), pieprasot Filiālei līdz 2017.gada 15.februārim iesniegt apstiprinātu kārtību (procedūru), kādā Filiāle izvērtē patērētāju spēju atmaksāt kredītu, kā arī informāciju par datumu, no kura Filiāle piemēro minēto procedūru.

[1.33] 2017.gada 15.februārī PTAC saņēma Filiāles 2017.gada 15.februāra vēstuli Nr.8.8.1.1-3/1410-1 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.10), kurā Filiāle papildus jau iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem, norāda: “ (..) 2016.gada 30.jūnijā ar Filiāle kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/133 tika noteikti nosacījumi, kas līdz ar tehnisko risinājumu izstrādi tika ieviesti sākot ar 2016.gada 1.augustu, ka patērētāja maksātspējas izvērtēšana tiek veikta balstoties uz dokumentāli pierādāmiem ienākumiem un esošo finanšu saistību izvērtējumu (..). 2016.gada 31.augustā ar Filiāles kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/45 tika noteikts nosacījums, kas līdz ar tehniskā risinājuma izstrādi, tika ieviests no 2016.gada 19.septembra, ka, vērtējot klienta maksātspēju, kredītsaistību kopējais ikmēneša apmērs nedrīkst pārsniegt 40% no klienta mēneša ienākumiem. Papildus iepriekšminētajam, 2016.gada 14.decembrī ar Filiāles kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/74 tika noteikti nosacījumi, ka, vērtējot patērētāja maksātspēju, patērētājam ir pieļaujamas tikai vienas aizdevuma preču iegādei saistības Filiālē, kas nepārsniedz 427 EUR, kad var neveikt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu, balsoties uz dokumentāli pierādāmiem ienākumiem un esošo finanšu saistību izvērtējumu, bet paļauties tikai uz patērētāju pieteikumā sniegto informāciju.”

[1.34] No lietas materiālos esošajiem Filiāles Paskaidrojumiem (īpaši Paskaidrojums Nr.8, Nr.9 Nr.10) izriet sekojoši argumenti:

1. “Vērtējot patērētāja maksātspēju, tiek vērtēta patērētāja sniegtā informācija aizdevuma pieteikumā, tas ir, informāciju par patērētāja ienākumiem un saistībām, t.sk. ikmēneša maksājumu lielumu, informāciju par patērētāja darbavietu, darba attiecību uzsākšanas datumu, šis kritērijs tiek analizēts, lai noteiktu, vai patērētājam ir regulāri un stabili ienākumi. Attiecīgi tiek ņemta vērā arī informācija par patērētāja apgādībā esošajām personām, ģimenes kopējiem ienākumiem un saistībām.” (Paskaidrojums Nr.8)
2. “Pirms lēmuma par aizdevuma piešķiršanu Filiāle pilnīgi visos gadījumos pārbauda Creditreform fizisko personu parādvēstures datu bāzē (www.creditreform.lv) iekļautās

ziņas par konkrēto patērētāju, informācijas apmaiņa notiek automātiski starp Filiāles un Creditreform sistēmām, attiecīgi Filiāles klientu pārvaldes sistēmā ielasās piezīme, ka informācijas pārbaude notikusi un pārbaudes rezultāts – ir vai nav datu bāzē konstatētas patērētājam kādas saistības. (..) Tāpat Filiāle pilnīgi visos gadījumos pirms lēmuma par aizdevuma piešķiršanu, pārlicinās vai konkrētais patērētājs ir vai ir bijis tās klients.” (Paskaidrojums Nr.9)

3. *“To, cik lielu aizdevumu Filiāle var piešķirt konkrētam patērētājam, nosaka ņemot vērā patērētāja saistību attiecību pret patērētāja ienākumiem; rezervi – tā tiek aprēķināta no patērētāja ģimenes kopējiem neto ieņēmumiem atņemot patērētāja ģimenes kopējās saistības, ņemot vērā arī Filiāles aizdevumu, dzīvošanai nepieciešamos izdevumus (jeb mājsaimniecības izdevumus) un apgādājamus, tai vienmēr ir jābūt pozitīvai. (..) Kredītriska vērtējums jeb skors ir balstīts uz starptautiskām metodēm, izmantojot vēsturiskos datus no bankas kredītportfeļa un arī ņemot vērā patērētāja kredītvēsturi, darba stāžu, vecumu, izglītību, dzīvesvietas veidu, ģimenes stāvokli, dzimumu. (..)” (Paskaidrojums Nr.9)*
4. *“Filiāle, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, balstās uz ticamiem un pārbaudāmiem avotiem, lai nodrošinātu atbildīgas aizdošanas principus. Papildus jautājumu gadījumā, Filiāle ir gatava sniegt papildus skaidrojumus un informāciju.” (Paskaidrojums Nr.10)*

Izvērtējot lietā esošos materiālus, PTAC konstatē:

[2] Saskaņā ar PTAL 8.panta (4¹) un (4⁴) daļās noteikto, pirms patērētāja kreditēšanas līguma noslēgšanas kredīta devējam jāizvērtē patērētāja spēja atmaksāt kredītu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas saņemta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām no atbilstoši normatīvajiem aktiem personas datu apstrādei izveidotām datubāzēm (turpmāk — datubāze) par personas ienākumiem un maksājumu saistību izpildi, kuras iegūtas normatīvajos aktos par fizisko personu datu aizsardzību un piekļuvi datubāzēm noteiktajā kārtībā. Kredīta devējam ir pienākums pieprasīt, iegūt un izvērtēt informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem pienākuma izpildei atbilstošā apjomā, savukārt patērētājam ir pienākums pēc kredīta devēja pieprasījuma sniegt informāciju par saviem ienākumiem un izdevumiem. Kredīta devējs ir tiesīgs piešķirt kredītu tikai pēc tam, kad tas izvērtējis patērētāja spēju atmaksāt kredītu un pārliecinājies par to.

[3] NKAL 1.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka komercprakse ir darbība (uzvedība, apgalvojums, komerciāla saziņa, tirgvedība) vai bezdarbība (noklusējums), kas tieši saistīta ar tirdzniecības veicināšanu, preces (ķermeniskas vai bezķermeniskas lietas) pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu patērētājam. Saskaņā ar NKAL 1.panta pirmās daļas 1.punktu komercprakses īstenotājs ir ražotājs, pakalpojuma sniedzējs vai pārdevējs, kas savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros īsteno komercpraksi, kā arī jebkura cita persona, kas rīkojas ražotāja, pakalpojuma sniedzēja vai pārdevēja vārdā vai uzdevumā.

No iepriekš minētā izriet, ka patērētāju kreditēšanas pakalpojumu piedāvāšana Sabiedrības un SIA “Arunas un CO” tirdzniecības vietās ir komercprakse, jo konkrētā darbība ir tieši saistīta ar Filiāles piedāvāto pakalpojumu sniegšanu patērētājiem. Savukārt Filiāle ir atzīstama par komercprakses īstenotāju.

[3.1] NKAL 4.panta pirmajā daļā un otrās daļas 1.punktā ir noteikts, ka negodīga komercprakse ir aizliegta. Komercprakse ir negodīga, ja tā neatbilst profesionālajai rūpībai un negatīvi ietekmē, vai var negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas vidusmēra patērētāju grupas ekonomisko rīcību, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar. Savukārt

NKAL 6.pants paskaidro, ka komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispārārtībai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

[3.2] Saskaņā ar NKAL 7.panta pirmo daļu par patērētāja ekonomisko rīcību negatīvi ietekmējošu uzskata tādu komercpraksi, kura būtiski ierobežo patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu un kuras rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par līguma slēgšanu, kādu citādi nebūtu pieņēmis.

Savukārt saskaņā ar NKAL 7.panta otrās daļas 1.punktu par patērētāja pieņemtu lēmumu slēgt līgumu jebkurā gadījumā uzskatāms patērētāja lēmums iegādāties preci vai saņemt pakalpojumu, vai atturēties no šādas rīcības. No konkrētajām normām izriet, ka, vērtējot komercprakses atbilstību normatīvo aktu prasībām, nav obligāts nosacījums, ka patērētājam līgums ir jānoslēdz. Respektīvi, pietiek vien, ja komercprakses ietekmē patērētājs pieņem lēmumu iegādāties preci vai saņemt pakalpojumu vai atturēties no šādas rīcības, kā arī pieņem lēmumu iegādāties to uz konkrētiem noteikumiem, jo tikai pēc konkrēta lēmuma pieņemšanas patērētājs rīkojas, piemēram, uzsāk preces/pakalpojuma iegādes darbības, apmeklē pakalpojumu sniegšanas vietu vai pakalpojuma sniedzēja mājas lapu u.tml., un konkrēta patērētāja rīcība jau ir atzīstama par komercprakses sekām, kuras ietvaros var tikt ietekmēta arī patērētāja ekonomiskā rīcība.

[3.3] PTAC paskaidro, ka Filiāles īstenoto komercpraksi PTAC vērtē no vidusmēra patērētāja uztveres viedokļa, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005.gada 11.maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.2006/2004 („Negodīgas komercprakses direktīva”) (turpmāk – Direktīva), un Eiropas Kopienas tiesas (turpmāk – EKT) praksē norādītos vidusmēra patērētāja kritērijus – patērētājs, kurš ir pietiekoši zinošs un labi informēts, kā arī pietiekoši vērtīgs un piesardzīgs (skat. Direktīvas preambulas 18.punkts; EKT C-112/99, 52.paragrāfs; C-44/01, 55.paragrāfs; C- 356/04, 78.paragrāfs; C-381/05, 23.paragrāfs). Minētais PTAC viedoklis izriet arī no Direktīvā noteiktā: saskaņā ar Direktīvas preambulas 11.punktu, ar šo direktīvu ir sasniedzama augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzība, nosakot vienotu vispārēju aizliegumu tādai negodīgai komercpraksi, kas kropļo patērētāju saimniecisko rīcību. Direktīvas 2.panta e) punkts nosaka, ka, „būtiski kropļot patērētāja saimniecisko rīcību” nozīmē izmantot komercpraksi, lai būtiski mazinātu patērētāja spējas pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, tādējādi liekot patērētājam pieņemt tādus lēmumus par darījuma veikšanu, kādus viņš citādi nebūtu pieņēmis. Savukārt saskaņā ar Direktīvas 2.panta k) punktu „lēmums veikt darījumu” ir jebkurš patērētāja pieņemts lēmums par to, vai, kā un pēc kādiem noteikumiem veikt pirkumu, vai veikt pilnus vai daļējus maksājumus, paturēt produktu vai no tā atbrīvoties, vai attiecībā uz to izmantot līgumtiesības, neatkarīgi no tā, vai patērētājs nolemj rīkoties vai no rīcības atturēties. Iepriekš minētā Direktīvas interpretācija izriet arī no Eiropas Komisijas publicētajām Negodīgas komercprakses direktīvas vadlīnijām (skatīt http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance_UCP_Directive_en.pdf).

[4] Ņemot vērā lietas izskatīšanas laikā konstatēto, PTAC attiecībā uz šā lēmuma [1.34] punktā ietvertajiem argumentiem Nr.1-2 sniedz sekojošu viedokli.

2016.gada 21.martā PTAC saņēma Filiāles Paskaidrojumu Nr.4 ar klāt pievienotām ar patērētājiem noslēgtu aizdevuma līgumu un ar klientu maksātspējas izvērtēšanas saistīto dokumentu kopijas. Savukārt 2016.gada 22.augustā un 10.oktobrī PTAC iesniegtajos Paskaidrojumos Nr.8 un Nr.9 Filiāle sniedza detalizētu informāciju, kas netika iesniegta Pieprasījumā Nr.5 norādītā termiņā un apjomā.

[4.1] Analizējot iesniegtos dokumentus, PTAC konstatēja, ka kredītlietās Nr.1547732/10lz (10.06.25016.); Nr.1548108/10lz (11.06.2015.); Nr.1546480/10lz (05.06.2015.); Nr.1590903/10lz (05.11.2016.); Nr.1575536/10lz (17.09.2015.); Nr.1560155/10lz (24.07.2015.) nav dokumentu, kas apliecina aizņēmēja ienākumus, bet gan tikai pieteikums un aizdevuma līgums. Filiāle Paskaidrojumā Nr.8 atzīst, ka šajos gadījumos klientu spēja atmaksāt kredītu tika vērtēta, balstoties tikai uz patērētāju iesniegtajiem datiem. Proti, par klienta spēju atmaksāt kredītu liecina tikai patērētāja aizpildītais pieteikums un LKBR izdruka.

Minēto kredītlietu pieteikumos ir ietverts apliecinājums, ka pieteikuma iesniedzējs var atļaut/neatļaut (atzīmējot), ka VSAA sniedz Filiālei izziņu par pieteikuma iesniedzēja ienākumiem par pēdējiem 6 mēnešiem. Proti:

- 1) 3 kredītlietās (Nr.1547732/10lz (10.06.25016.); Nr.1548108/10lz (11.06.2015.); Nr.1546480/10lz (05.06.2015.)) esošajos pieteikumos pieteicējs nav atzīmējis ailē atļaut/neatļaut VSAA sniegt izziņu Filiālei par personas ienākumiem un apdrošināšanas periodiem;
- 2) kredītlietā Nr.1590903/10lz (05.11.2016.) pieteikuma veidlapā patērētājam ir iespēja atzīmēt atļaut/neatļaut VSAA izziņas izsniegšanu Filiālei par pieteikuma iesniedzēja ienākumiem par pēdējiem 6 mēnešiem un apdrošināšanas periodiem, par izmaksai nosūtīto pensiju/pabalstu/atlīdzību vai par piešķirtās pensijas/pabalstu/atlīdzības apmēru ar mērķi izvērtēt pieteikuma iesniedzēja spēju atmaksāt kredītu. Konkrētajā gadījumā persona ir atzīmējusi, ka atļauj datu iegūvi, bet nav norādīts konkrēts iegūstamo datu apjoms;
- 3) kredītlietā Nr.1575536/10lz (17.09.2015.) pieteikuma veidlapā patērētājs ir atzīmējis, ka atļauj VSAA izziņas izsniegšanu Filiālei, bet izziņa nav pieprasīta;
- 4) kredītlietā Nr. 1560155/10lz (24.07.2015.) pieteikuma veidlapā patērētājs ir atzīmējis, ka neatļauj VSAA izziņas izsniegšanu Filiālei, bet nav konkretizēts datu apjoms.

Attiecīgi, vērtējot to, vai augstāk minētajos gadījumos (kredītlietās) Filiāle ir ieguvusi pietiekamu informāciju patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai, Filiāle Paskaidrojumā Nr.9 atzīst, ka šajos gadījumos klientu spēja atmaksāt kredītu tika vērtēta, balstoties tikai uz patērētāju iesniegtajiem datiem.

[4.2] PTAC norāda, ka saskaņā ar PTAL 8.panta (4¹) daļu kredīta devēja pienākums ir izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas saņemta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām, no atbilstoši normatīvajiem aktiem personas datu apstrādei izveidotām datubāzēm par personas ienākumiem un maksājumu saistību izpildi. VSAA datu bāze ir uzskatāma par vienu no izmantojamām datu bāzēm, kura satur informāciju par personas ienākumiem (tostarp pabalstiem).

Savukārt PTAL 8.panta (4⁴) daļa paredz, ka, izpildot šā panta (4¹) un (4²) daļā noteikto pienākumu, kredīta devējam ir pienākums pieprasīt, iegūt un izvērtēt informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem pienākuma izpildei atbilstošā apjomā. Patērētājam ir pienākums pēc kredīta devēja pieprasījuma sniegt informāciju par saviem ienākumiem un izdevumiem. Kredīta devējs ir tiesīgs piešķirt kredītu tikai pēc tam, kad tas izvērtējis patērētāja spēju atmaksāt kredītu un izvērtējums liecina, ka kredīta saistības, visticamāk, tiks izpildītas saskaņā ar līguma noteikumiem. Ja kredīta pieteikums tiek noraidīts, kredīta devējs nekavējoties informē patērētāju par šādu noraidījumu un attiecīgā gadījumā arī par to, ka lēmuma pieņemšanas process ir automatizēts.

[4.3] PTAL 8.panta (4¹) daļā ietverts termins “pietiekams”, savukārt šā panta (4⁴) daļā - “atbilstošā apjomā”. Saistībā ar tiesību normā norādīto iegūstamo informāciju PTAC paskaidro, ka tulkojot šo tiesību normu ar sistēmisko tiesību normu tulkošanas metodi, konstatējams, ka

PTAL 8.panta (4¹) daļā likumdevējs, lietojot vārdus „pietiekama informācija”, paredz, ka kredīta devējam ir pienākums iegūt no kredītaņēmēja informāciju, kas ir pietiekama kredīta devēja ieskatā, paredzot, ka katram kredīta devējam ir zināma rīcības brīvība un var būt savi izvērtēšanas kritēriji, piemēram, darba vieta, ieņemamais amats, darba stāžs, saistību esamība, citu saistību izpildes disciplīna u.c. PTAC ieskatā aplūkojamā norma kā vienu no „pietiekamās informācijas” pārbaudes elementiem paredz kredītaņēmēja ienākumu un maksājumu saistību izpildes noskaidrošanu, jo likumdevējs tālāk ir īpaši uzsvēris, ka gadījumā, ja nepieciešams pārliecināties patērētāja spēju atmaksāt kredītu kādu apsvērumu dēļ, piemēram, rodoties šaubām par kredītaņēmēja sniegto informāciju, tad kredīta devējs tieši šos divus elementus – kredītaņēmēja ienākumus un maksājumu saistību izpildi ir tiesīgs pārbaudīt vēl papildus, izmantojot datus no datubāzēm.

[4.4] PTAC ieskatā par pietiekamu informāciju ir uzskatāma informācija, uz kuru balstoties, kredīta devējs pirms kredīta līguma slēgšanas ar patērētāju, spētu pieņemt lēmumu par to, ka patērētāja finansiālais stāvoklis ir atbilstošs, lai nodrošinātu patērētāja spēju atmaksāt kredītu.¹ Piemēram, PTAL 8.panta piektās daļas 2.punktā noteiktajā gadījumā paredzēts, ka VID izziņa ir galvenais dokuments, savukārt citu kreditēšanas līgumu gadījumos, paredzot noteikta satura vai iestādes dokumentu. PTAC ieskatā kredīta devējs, tostarp, Filiāle patērētāja maksātspējas izvērtēšanā papildus patērētāja sniegtajai informācijai, ir tiesīgs pieprasīt citus dokumentus, kuros redzamā informācija ir ticama, tai skaitā, VSAA izziņa, bankas konta pārskats u.tml.

PTAC atzīmē, ka nav pieļaujams, kad patērētāja ienākumi tiek atzīti par ticamiem, patērētājam tikai norādot ienākumu apmēru, bet nesniedzot nekādu citu informāciju, proti, informāciju un dokumentus, kas pamato norādīto ienākumu (arī izdevumu) esamību. PTAC ieskatā jebkuram patērētāju kreditoram kā profesionālam pakalpojuma sniedzējam ir pienākums pārliecināties par patērētāja sniegtās informācijas atbilstību, maksimāli samazinot gadījumu skaitu, kad patērētājs mirkļa un reklāmas iespaidā vai vajadzību spiests norāda nepatiesu informāciju par ienākumu apmēru vai kredīta izsniegšanā ieinteresētā persona, piemēram, preces, pakalpojuma pārdevējs, kredīta starpnieks vai kredīta palīgstarpnieks, nepatiesu informāciju norāda patērētāja vietā. Informācijas pārbaudes elementa iztrūkums par patērētāja ienākumiem (arī izdevumiem) liecina, ka visa atbildība par kredīta pieteikumā norādītas informācijas atbilstību tiek uzlikta patērētājam. PTAC ieskatā šāda rīcība nevar tikt atzīta par atbilstošu patērētāja spēju atmaksāt kredītu izvērtēšanu un “pietiekamas informācijas” saņemšanu no patērētāja PTAL 8.panta (4¹) daļas izpratnē.

[4.5] Arī Eiropas Savienības Tiesa 2014.gada 18.decembra spriedumā lietā Nr.C-449/13 *CA Consumer Finance SA pret Ingrid Bakkaus, Charline Bonato un Florian Bonato* attiecībā par kredīta devēja pienākumu pierādīt patērētāja spēju atmaksāt kredītu ir norādījusi, ka “(..) kreditoram, pirmkārt, katrā atsevišķā gadījumā un ņemot vērā tā īpašos apstākļus, jāvērtē, vai minētā informācija ir atbilstīga un pietiekama, lai izvērtētu patērētāja kredītspēju. Šajā ziņā minētās informācijas pietiekamība var atšķirties atkarībā no apstākļiem, kādos notiek kredītlīguma noslēgšana, patērētāja personīgās situācijas vai šajā līgumā paredzētās summas. Šis izvērtējums var tikt veikts, izmantojot patērētāja finanšu situāciju apstiprinošus dokumentus, bet nevar tikt izslēgts, ka kreditors var ņemt vērā iepriekšējo informāciju par potenciālā kredītņēmēja finansiālo situāciju, kura tam var būt. Tomēr vienīgi patērētāju sniegti paziņojumi bez pamatojuma paši par sevi nevar tikt kvalificēti kā pietiekami, ja tiem nav pievienoti apliecinājoši dokumenti.

[4.6] PTAC vērš uzmanību uz Komisijas Vēstulē Nr.3 norādīto, proti: “(..) *par pietiekamu informāciju patērētāja maksātspējas izvērtēšanai ir uzskatāma klienta sniegtā*

¹ http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_maksatspejas_izvertesana_16_08_2013_gala.pdf II nodaļas 5.punkts.

informācija par klienta ienākumu apmēru, kas nav dokumentāri pamatota jeb pierādīta ar dokumentiem, kuru avots ir neatkarīga trešā puse. (..) Komisijas ieskatā šāda Filiāles ienākumu pārbaudes kārtība neatbilst PTAL 8.panta (4^l) daļā minētajām prasībām par Filiāles kā kredīta devēja pienākumu pirms patērētāja kredītesāšanas līguma noslēgšanas veikt patērētāja spēju atmaksāt kredītu izvērtēšanu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas saņemta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām no atbilstoši normatīvajiem aktiem personas datu apstrādei izveidotām datubāzēm par personas ienākumiem un maksājumu saistību izpildi, kas nav pamatota (pierādīta) ar dokumentiem, kuru avots ir neatkarīga trešā puse, nav uzskatāma par pietiekamu, lai Filiāle pieņemtu objektīvu un rūpīgi izsvērtu lēmumu par patērētāja spēju atmaksāt kredītu.” PTAC norāda, ka pēc Pārbaudes PTAC saņēma Komisijas Vēstuli Nr.5, kuras pielikumā pievienoti materiāli, kas iegūti Filiālē veiktās Pārbaudes laikā un kuros Komisija Pārbaudes laikā konstatēja, ka Filiāle pirms kredīta izsniegšanas nav pieprasījusi ienākumus apliecinājošus dokumentus, kurus būtu izsniegusi neatkarīga trešā persona vai arī nav pieprasījusi tos no patērētāja.

[4.7] Attiecībā uz šā lēmuma [1.34] apakšpunktā ietverto argumentu Nr.3 pretēji Filiāles apgalvojumam PTAC norāda, ka kredītlietā Nr.1577892/10ia (25.09.2015.) nav dokumentu par aizņēmēja dzīvesbiedra ienākumiem un saistībām, tāpat arī aizdevuma pieteikumā nav ietverti aizņēmēja dzīvesbiedra dati, ienākumi un saistības. Filiāle ir norādījusi, ka to, cik lielu aizdevumu Filiāle var piešķirt konkrētam patērētājam nosaka, ņemot vērā patērētāja saistību attiecību pret patērētāja ienākumiem; rezervi - tā tiek aprēķināta no patērētāja ģimenes kopējiem neto ieņēmumiem, atņemot patērētāja ģimenes kopējās saistības, ņemot vērā arī Filiāles aizdevumu, dzīvošanai nepieciešamos izdevumus (jeb mājsaimniecības izdevumus) un apgādājamus. Tomēr, ņemot vērā PTAC rīcībā esošajos Filiāles iesniegtajās kredītlietās esošos dokumentus, konkrētās kredītlietas gadījumā Filiāle, vērtējot patērētāja spēju atmaksāt kredītu, ir vadījusies tikai pēc patērētāja sniegtā konta pārskata, kā arī uz patērētāja sniegtajiem datiem par dzīvesbiedra ienākumiem.

[4.8] Paskaidrojumā Nr.9 Filiāle norāda, ka pirms lēmuma par aizdevuma piešķiršanu pieņemšanas visos gadījumos pārbauda Creditreform fizisko personu parādvēstures datu bāzē (www.creditreform) iekļautās ziņas par konkrēto patērētāju, informācijas apmaiņa notiek automātiski starp Filiāles un Creditreform sistēmām, attiecīgi bankas klientu pārvaldes sistēmā ielasās piezīme, ka informācijas pārbaude notikusi un pārbaudes rezultāts - ir vai nav datu bāzē konstatētas patērētājam kādas kavētas saistības.

PTAC norāda, ka lietas materiālos esošajās kredītlietās Nr.1590903/10lz (05.11.2015.); Nr.1560155/10lz (24.07.2015.); Nr.1547732/10lz (10.06.2015.); Nr.1548108/10lz (11.06.2015.); Nr.1546480/10lz (05.06.2015.) aizdevuma pieteikumos nav ietverta aile, kurā aizņēmējs varētu norādīt savas esošās saistības. Caurskatot kredītlietā Nr.1590903/10lz (05.11.2015.) un Nr.1560155/10lz (24.07.2015.) esošos maksāspējas vērtēšanu pamatojošos dokumentus, PTAC secināja, ka ir pieejama LBKR izdruka, savukārt pārējās norādītajās kredītlietās nav pieejama LBKR izdruka.

No Paskaidrojumā Nr.9 aprakstītā izriet, ka, ievērojot Kredītu reģistra likumu, Latvijas Bankas izdotos saistošos noteikumus un Fizisko personu datu aizsardzības likumu, Filiāle LBKR iekļautās ziņas par patērētājiem pārbauda visos gadījumos, kad to ļauj normatīvie akti. Ja patērētājam ir aktīvi finanšu maksājumu kavējumi vai pēdējo 6 mēnešu laikā izbeigti finanšu maksājumu kavējumi, Filiāle atsaka aizdevumu. Tomēr, neskatoties uz Filiāles sniegto skaidrojumu attiecībā par patērētāja aktīvo kredītsaistību noskaidrošanu, PTAC secina, ka patērētāju spēja atmaksāt kredītu tika vērtēta, balstoties uz patērētāja iesniegtajiem datiem bez datu apliecinājošas informācijas. Vienlaikus PTAC norāda, ka aizņēmēja pārbaude Paus Konsults un Creditreform datu bāzēs (kā to ir norādījusi Filiāle savos Paskaidrojumos Nr.1-10) nav pietiekama, lai pilnībā novērtētu un pārliecinātos par aizņēmēja spēju atmaksāt kredītu.

[4.9] Attiecībā uz šā lēmuma [1.34] apakšpunktā ietverto argumentu Nr.4, PTAC, norāda, ka lai arī Filiāle ir ārvalsts komersanta filiāle, tai ir jāievēro Latvijas Republikas likumdošana, tai skaitā normatīvo aktu prasības, kas attiecas uz patērētāju kredītešanu. PTAC uzsver, ka saskaņā ar Komisijas 2014.gada 29.oktobra normatīviem noteikumiem Nr.248 “Kredītrisku pārvaldīšanas normatīvie noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr.248) 25.8.apakšpunktu kredītiestāde pirms kredīta piešķiršanas izvērtē kredītņēmēja kredīspēju, analizējot “kredītņēmēja kredītvēsturi iestādē un informāciju no ārējiem avotiem, tajā skaitā no Kredītu reģistra”. Ņemot vērā, ka kredītlietās Nr.1547732/10lz (10.06.2015.); Nr.1548108/10lz (11.06.2015.); Nr.1546480/10lz (05.06.2015.) Filiāle nebija ieguvusi pilnīgu un pamatotu informāciju par patērētāju esošajām kredītsaistībām, pirmšķietami secināms, ka Filiāle nebija ievērojusi Noteikumu Nr.248 25.8.apakšpunktā izvirzīto prasību.

[4.10] PTAC norāda, ka nepilnvērtīgas maksāspējas izvērtēšanas gadījumā var rasties arī situācijas, ka kredītaņēmēja saņemto aizdevumu sedz trešās personas, lai novērstu šai personai negatīvas kredītvēstures veidošanos, kas savukārt var ietekmēt kredītaņēmēja iespējas nākotnē saņemt citus kredītus, piemēram, mājokļa iegādei. Līdz ar to šādos gadījumos Filiāles realizētā nepietiekamā maksāspējas izvērtēšana var skart ne tik vien kredītaņēmēja finansiālo stāvokli, bet arī trešās personas, piemēram, ģimenes locekļus.

Turklāt pilnvērtīgas maksāspējas neizvērtēšanas rezultātā pastāv liela iespēja, ka kredīti tiek izsniegti kredītaņēmējam, kuram nav pietiekamu ienākumu saņemtā kredīta atmaksai, kā rezultātā patērētājs kavē kredīta atmaksu un ir spiests maksāt līgumsodu un/vai citas sankcijas, kas ir saistītas ar savlaicīgu saistību neizpildi. Līdz ar to gan konkrētajam kredītaņēmējam, gan Filiālei rodas zaudējumi, un tas atstāj negatīvas sekas uz tautsaimniecības nozari kopumā.

[5] Ievērojot [4.1] punktā norādītajās kredītlietās konstatēto, PTAC secina, ka Filiāle, vērtējot patērētāju spēju atmaksāt kredītu, nav pieprasījusi no patērētāja vai trešās personas pietiekamu informāciju, balstoties, uz kuru tā pieņemtu lēmumu kredīta apstiprinājumam vai atteikumam. Konstatētie trūkumi liecina par nepilnīgu patērētāja finansiālā stāvokļa analīzi, pat ja Filiāle ir izstrādājusi kredītriska vērtējuma karti. Būtiski ņemt vērā arī Komisijas nostāju Filiāles īstenotajā komercpraksē, kuru Komisija puda Viedoklī Nr.3.: “*(..) ar PTAC Vadlīnijām jau ir noteikti detalizēti kritēriji, saskaņā ar kuriem kapitālsabiedrībām, kuras neatbilst kredītiestādes statusam, ir jāveic to potenciālo klientu ienākumu pārbaude, balstoties uz dokumentiem, kuru avots ir neatkarīga trešā puse (piemēram, VSAA vai VID izziņa par ienākumiem, klienta bankas konta izdruka). Komisija norāda, ka nav pieļaujama situācija, kad Filiāles piemērotie maksāspējas vērtēšanas kritēriji ir vājāki gan par kredītiestāžu jomā kopumā piemēroto praksi, bet gan arī vājāki par kapitālsabiedrībām, kuras neatbilst kredītiestādes statusam, izvirzītajām prasībām attiecībā uz maksāspējas izvērtēšanu.*”

[5.1] Papildus jāņem vērā, ka Filiāle ir savas jomas profesionālis, kas pārziņa kredītešanas jomu, tās profesionālās zināšanas un pieejamie resursi ļauj precīzāk izvērtēt kredītaņēmēja spēju atmaksāt saņemto kredītu. Savukārt kredītaņēmējam/patērētājam nav šāda līmeņa zināšanu un viņam ir savas personiskās vēlmes, kuras viņš vēlas īstenot, līdz ar to ne vienmēr patērētāja zināšanu līmenis šo vēlmju iespaidā sniedz iespēju būt objektīvam attiecībā pret savu spēju atmaksāt izvēlēto kredīta apjomu. Lai arī Filiāle Paskaidrojumā Nr.10 norāda, ka, pamatojoties uz 2016.gada 14.decembra Filiāles kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/74 tika noteikti nosacījumi, ka, vērtējot patērētāja maksāspēju, patērētājam ir pieļaujamas tikai vienas aizdevuma preču iegādei saistības Filiālē, kas nepārsniedz 427 EUR, kad var neveikt patērētāja maksāspējas izvērtēšanu, balstoties uz dokumentāri pierādāmiem ienākumiem un esošo finanšu saistību izvērtējumu, bet paļauties tikai uz patērētāja pieteikumā sniegto informāciju, tomēr PTAC, pieņemot lēmumu, ņem vērā uz pārkāpuma izdarīšanas brīdi Filiāles veikto patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas kvalitāti un praksi.

Norādāms, ka Filiāle, pilnā apmērā neizvērtējot kredītaņēmēju maksāspēju, visu

atbildības un papildus izdevumu slogu, kas rodas kredīta savlaicīgas neatmaksāšanas gadījumā, uzliek uz patērētāju/kredīta ņēmēju.

[6] Konkrētās lietas Nr.F-281 ietvaros PTAC, pamatojoties uz tā rīcībā esošajiem kredītēšanas līgumiem (kredītlietām un tajās esošajiem dokumentiem) un Filiāles sniegtajiem Paskaidrojumiem, tostarp Paskaidrojums Nr.8 un Nr.9, kuros Filiāle sniedz detalizētu analīzi par tās veikto kredītrisku vērtējumu konkrētiem PTAC norādītiem kredītēšanas līgumiem (kredītlietām), secina, ka Filiāle patērētāju spēju atmaksāt kredītu ir izvērtējusi nepietiekami, balstoties tikai uz patērētāja sniegto informāciju, bez apliecinošiem dokumentiem. Tikai atsevišķos gadījumos Filiāles rīcībā bija LBKR izziņa, VSAA izziņa vai cita informācija, kas saņemta no attiecīgām datu bāzēm, un kas ir izmantojama patērētāja finansiālā stāvokļa analīzei. Līdz ar to, ja patērētāji nebija iesnieguši pietiekamu, pamatotu informāciju vai bija cita nepieciešamība sniegto informāciju pārbaudīt, Filiālei kā kredīta devējam, ievērojot profesionālu rūpību, bija jāizmanto pieejamās datu bāzes nepieciešamo ziņu ieguvei, kā arī jāpieprasa papildu informācija no patērētāja vai jāatsaka kredīta izsniegšana. Tāpat PTAC ieskatā aizņēmēja pārbaude Paus Konsults un Creditreform datu bāzēs (kā to vairākkārt lietā esošajos Paskaidrojumos ir norādījusi Filiāle) nav pietiekama, lai pilnībā novērtētu un pārlicinātos par aizņēmēja spēju atmaksāt kredītu.

[6.1] Paskaidrojumā Nr.8 Filiāle ir norādījusi sekojošo: “(..) *Filiāle ir ņēmusi vērā gan PTAC un Komisijas ieteikumus pēc pārbaudes 2015.gada janvārī saistībā ar patērētāju maksātspējas vērtēšanas kritēriju uzlabošanu un kopš pārbaudes ir veikusi vairākus savu iekšējo procesu uzlabošanas pasākumus maksātspējas vērtēšanas nosacījumu pilnveidošanai, kā rezultātā Filiāle ir nodrošinājusi, ka LBKR un VSAA iekļautās ziņas par patērētājiem Filiāle pārbauda visos gadījumos, kad to ļauj normatīvie akti. Kopš 25.09.2015. visos zemāk minētajos piemēros (piemēri 7-10) ir pārbaudīts LBKR, kā arī ienākumi papildus klienta pieteikumā norādītajiem 3 no 4 gadījumiem ir pārbaudīti arī ar VSAA izziņu un klienta konta izdruku.*” No minētā secināms, ka Filiāle, ievērojot spēkā esošos normatīvos aktus, visos gadījumos, kas patērētājs pieteikumā ir devusi atļauju iegūt datus VSAA, pārbauda VSAA iekļautās ziņas par patērētāja ienākumiem. Savukārt, analizējot PTAC rīcībā esošās kredītlietas (lēmuma [4.1] punkts), PTAC secināja, ka Filiāle nebija ieguvusi pilnīgu ienākumus un izdevumus apliecināšu informāciju (dokumentārus pierādījumus) no patērētāja vai no trešajām personām.

PTAC norāda, ka, ņemot vērā spēkā esošos normatīvos aktus, Filiālei bija pienākums iegūt informāciju par kredīta ņēmēju ienākumiem, turklāt PTAC uzsver, ka neatkarīgi no kredīta ņēmēja kredītvēstures, ja viņam uz kredīta saņemšanas brīdi nav ienākumu vai tie nav pietiekami, tad *a priori* uzskatāms, ka patērētājam nav iespējams sekmīgi veikt saņemtā kredīta atmaksu (piemēram, kredītlietā Nr.1572387/10ia un kredītlietā Nr.16124511/10ia PTAC saskatīja atšķirības ar Filiāli patērētāju ienākumu aprēķinā, kritērijos, kas tiek ņemti vērā kopējo ienākumu apmēra noteikšanā, kā arī vidējo ienākumu apmērā noteikšanā).

[7] 2017.gada 15.februārī PTAC saņēma Filiāles Paskaidrojumu Nr.10, no kura izriet, ka Filiāle ar 2016.gada 30.jūnija kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/133 tika noteikti nosacījumi, kas līdz ar tehnisko risinājumu izstrādi tika ieviesti sākot ar 2016.gada 1.augustu, ka patērētāja maksātspējas izvērtēšana tiek veikta balstoties uz dokumentāri pierādāmiem ienākumiem un esošo finanšu saistību izvērtējumu. Papildus visos gadījumos, kad no patērētāja saņemta normatīvajām prasībām atbilstoša piekrišana personas datu apstrādei, Filiāle veic informācijas pārbaudi publiskajās datu bāzēs (VSAA, LBKR, Creditreform Latvija SIA datu bāzē). 2016.gada 31.augustā ar Filiāles kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/45 tika noteikts nosacījums, kas līdz ar tehniskā risinājuma izstrādi, tika ieviests no 2016.gada 19.septembra, ka vērtējot klienta maksātspēju, kredītsaistību kopējais ikmēneša apmērs nedrīkst pārsniegt 40% no klienta mēneša ienākumiem. Papildus Filiāle Paskaidrojumā Nr.10 norāda, ka 2016.gada 14.decembrī ar Filiāles kredītkomitejas lēmumu Nr.1.4.-1/74 tika noteikti nosacījumi, ka, vērtējot patērētāja maksātspēju, patērētājam ir pieļaujamas tikai vienas aizdevuma preču iegādes saistības Filiālē,

kas nepārsniedz 427 EUR, kad var neveikt patērētāja maksāspējas izvērtēšanu, balstoties uz dokumentāri pierādāmiem ienākumiem un esošo finanšu saistību izvērtējumu, bet paļauties tikai uz patērētāja pieteikumā sniegto informāciju. Filiāle uzsver, ka, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, balstās uz ticamiem un pārbaudāmiem avotiem, lai nodrošinātu atbildīgas aizdošanas principus.

[7.1] PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, ir konstatējis, ka saskaņā ar NKAL 6.pantu un PTAL 8.panta (4¹) un (4²) daļu Filiāle ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, saņemto kredīta pieteikumu izvērtēšanas procesā, pilnā apmērā neizvērtējot katra konkrētā kredīta ņēmēja maksāspēju, gadījumos, kad konkrētais kredīts neatbilda PTAL noteiktajiem izņēmumiem. Līdz ar to Filiāle nav veikusi komercpraksi ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilstu godīgai tirgus praksei. Savukārt PTAL 8.panta (4¹), (4²) un (4⁴) daļu neievērošana ir vērtējama kā negodīga komercprakse saskaņā ar NKAL 4.panta otrās daļas 1.punktu un 6.pantu. Šādi īstenotas komercprakses ietekmē varēja tikt būtiski negatīvi ietekmēta patērētāja ekonomiskā rīcība, proti, patērētāji varēja pieteikties/pieteicās un varēja saņemt/saņēma tādus kredītus, kuri konkrētā patērētāja ekonomiskajā situācijā nebija piemēroti un kuri varēja radīt problēmas ar kredītu atmaksu.

[7.2] PTAC vērš uzmanību uz šī lēmuma iepriekšējos apakšpunktos minēto pamatojumu un atkārtoti norāda, ka nepilnvērtīgas spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas gadījumā visa atbildība par kredīta atmaksu tiek novirzīta uz kredīta ņēmēju. PTAC uzsver, ka PTAL 8.panta (4¹) daļā noteiktais pienākums izpildāms pirms katra kredīta līguma noslēgšanas, ja vien nepastāv kāds no normatīvajos aktos noteiktajiem izņēmuma gadījumiem.

[8] NKAL 15.panta astotā daļa nosaka: „Ja Uzraudzības iestāde atzīst komercpraksi par negodīgu, tā ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, ar kuriem: 1) nosaka komercprakses īstenošajam pienākumu atbilstošā veidā sniegt papildu informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu komercprakses atbilstību šā likuma prasībām; 2) nosaka komercprakses īstenošajam pienākumu nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi; 3) aizliedz negodīgu komercpraksi, ja tā vēl nav uzsākta, bet ir paredzama; 4) nosaka komercprakses īstenošajam pienākumu publicēt attiecīgajai komercpraksi atbilstošā saziņas līdzeklī paziņojumu, kurā norādīta labotā informācija, atsaucot negodīgo komercpraksi; 5) uzliek naudas sodu šā likuma 15.² pantā noteiktajā kārtībā; 6) nosaka par labas prakses kodeksu atbildīgajai personai pienākumu izdarīt labojumus kodeksā, lai novērstu negodīgu komercpraksi”.

[8.1.] Izvērtējot lietderības apsvērumus, proti, to, ar kāda veida lēmumu konkrētajā situācijā tiktu panākta vispārēja augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzība ne tikai šobrīd, bet arī nākotnē, ņemot vērā NKAL 15.panta divpadsmito daļu, PTAC secina, ka nav lietderīgi pieņemt kādu no NKAL 15.panta astotās daļas 1., 3., 4., un 6.punktā paredzētajiem lēmumiem. Ņemot vērā, ka Filiāles līdzšinējās darbības nerada pārliecību par procedūru ievērošanu, kas izriet no lēmuma [4] un [6] punktā analizētā, kā arī to, ka Filiāle ilgstoši ir izsniegusi kredītus, pienācīgā apmērā neizvērtējot kredīta ņēmēju maksāspēju, t.i., nav ieguvusi un izvērtējusi ziņas par to vai un kādi kredīta ņēmējiem ir ienākumi un izdevumi, no kuriem atmaksāt saņemto kredītu un procentus par kredīta lietošanu, PTAC uzskata, ka Filiāle ir īstenojusi negodīgu komercpraksi, un ir lietderīgi Filiālei saskaņā ar NKAL 15.panta astotās daļas 2.punktā noteikto **uzlikt tiesisku pienākumu izbeigt negodīgu komercpraksi un veikt kredīta ņēmēju ienākumu atbilstības izvērtēšanu atbilstoši PTAL 8.panta (4¹), (4²) un (4⁴) daļai pirms kredīta izsniegšanas, ja šis kredīta veids neatbilst PTAL 8.panta (4³) daļā minētajiem izņēmumiem.**

[8.2] Šajā lēmumā norādītais, ievērojot NKAL 4.¹ pantā noteikto, izmantojams arī patērētāju individuālo tiesību aizsardzībai, katrā konkrētā gadījumā personai, kurai negodīga komercprakse ir radījusi kaitējumu, ceļot prasību tiesā likumā noteiktā kārtībā.

Nemot vērā minēto, PTAC nolemj:

pamatojoties uz APL 51.pantu, 55.panta 2.punktu, 57.pantu, 65.panta ceturto daļu, 66.panta pirmo daļu, 67.panta pirmo daļu, PTAL 8.panta (4¹), (4²), (4⁴) daļu, 25.panta ceturtais daļas (6¹) punktu, kā arī NKAL 1.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, 4.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 6.pantu, 7.panta pirmo daļu, 15.panta otrās daļas 1.punktu, 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 15.panta astotās daļas 2.punktu, 15.panta divpadsmito daļu,

atzīt īstenoto komercpraksi par negodīgu un

uzlikt **BIGBANK AS**,

juridiskā adrese: **Rüütli 23, Tartu maakond, Tartu linn, 51006, Estonia**,

reģistrācijas numurs: **10183757**

par pienākumu izbeigt negodīgu komercpraksi un veikt kredīta ņēmēju ienākumu atbilstības izvērtēšanu, nodrošinot PTAL 8.panta (4¹), (4²), (4⁴) daļas ievērošanu, tajā skaitā iegūstot un izvērtējot informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem pienākuma izpildei atbilstošā apjomā pirms katra kredīta izsniegšanas, ja šis kredīts nav pakļauts PTAL 8.panta (4³) daļā minētajiem izņēmumiem.

Saskaņā ar NKAL 19.panta pirmo daļu, Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo un otro daļu, 79.panta pirmo daļu šis lēmums ir spēkā ar dienu, kad tas kļūst zināms BIGBANK AS, un BIGBANK AS to var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad lēmums stāties spēkā Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

Direktore

(personiskais paraksts)

B.Vītoliņa

[..]

IZRAKSTS PAREIZS